

Biskop Tor Singsaas

VISITASFOREDRAG – SNÅSA

Takk for gode dager her i Snåsa med så mye av gjestfrihet og varm medmenneskelighet.

Arbeidsdagene i visitasen har vært breddfulle av inntrykk. Men også fridagen i går, lørdag, som for så vidt var arbeidsdag med forberedelser. Men det ble tid til noe fritid med besøk på fotballbanen hvor det var bygdacup for alle aldersgrupper, for deretter å ta en tur opp til sentrum hvor kommunepolitikerne stod på stand før valget, og det vanket vafler og drops og roser og «små trær». Og så endte fridagen med en flott sykkeltur i nydelig vær.

Og Einar Vegge tok beina fatt og hadde også en storslagen tur i marka, som han sier.

Du verden for en vakker bygd dere har.

«Felleskap for alle» har vært en rød tråd i visitasen.

22.juli med den vanvittige terroren på Utøya og i Oslo har og fulgt med oss under visitasen. For denne dagen og tiden etter har for alltid brent seg inn i oss. Og ikke minst temaformuleringen for visitasen ble særdeles aktuell etter 22.juli. «Et Felleskap for alle». Det var denne visjonen som blant annet ble antastet og angrepet på Utøya og i Oslo.

I tida som kommer må vi også i kirka gi oss rikelig med tid til å reflektere over, og lære av hva vi erfarte 22.7.

Kirka fikk en svært sentral plass. Mennesker strømmet til kirkene for å tenne lys, for å søke stillhet og felleskap. Mange lokale kirker ble åpnet, også her i Nord-Trøndelag. Kirkehusene ble symbolstedene for svært mange, uansett tro. Også muslimer søkte til kirkene. De ville vise sin sorg og ta del i vår felles smerte, og på denne måten vise sin solidaritet. Kirkene ble på denne måten et felles sted for den kollektive sorg,

uansett tro og livssyn. Og vi strømmet ut i gatene med roser i hendene. Det ble en gedigen markering av våre dypeste fellesskapsverdier. Vi møtte ikke hat med hat, men ved å løfte fram godheten og kjærligheten som bærende verdier som motkrefter. «Gatene er fulle av kjærlighet» sa Kronprinsen. «Når en kan vise et så stort hat, hva kan ikke vi utrette når så mange viser så stor kjærlighet» sa en ung Stortingspolitiker som hadde opplevd Utøyas mareritt på egen kropp.

Steder for dialog og samtale om felles verdier

Vi utfordres nå til å skape steder for samtale om felles verdier, også lokalt. Jeg har under visitasen tatt opp dette anliggende i forskjellige fora på Snåsa, - i Menighetsrådet, Næringsforeningen, Sør-samisk kultursenter, med lærerne, kommunen v/ ordfører. Hvordan skape steder i bygda hvor en reflekterer sammen om viktige verdier for enkeltmennesker og bygdesamfunn?

Da er det avgjørende å bruke dialogens form. I dialogen er det slik at den ene må få snakket ferdig før neste tar over. Oppgaven består i å lytte til den andre med ønske om å forstå, - og en forsikrer seg om at en har forstått før en selv begynner å tale.

Gjenreise tilliten til mennesket

En viktig oppgave nå er å gjenreise tilliten til mennesket, gjeninnsette menneskets verdighet som på det dypeste ble krenket på Utøya og i Oslo.

Og særlig barna og de unge må gjenvinne tilliten til de voksne. Og da vil det handle om å ha sin oppmerksomhet rettet mot barna,- hilse på dem en for en, snakke med dem, og gi dem positiv oppmerksomhet.

Hva nå etter 22.7. for kirka?

Et spørsmål til oss som tjenestegjør i kirka både som ansatt og frivillig er; Hva vi tillater vi oss å kunne lese og lære ut av reaksjonen etter 22.7.? Hva den sterke søkningen til kirka er et uttrykk for? Denne refleksjonen må vi bruke god tid på, og ikke komme med raske og lettvinde løsninger og forklaringer. Men jeg vil likevel forsiktig tillate meg å gi uttrykk for

noe. Kan vi se at vi høstet fruktene av det trofaste og solide arbeid som prester, diakoner, kirketjenere og kantorer og andre ansatte gjør hver uke i forbindelse med sorgarbeid og begravelser i menighetene? Når familier og enkeltmennesker er i krise og bærer på en tung sorg og smerte, så søker de til kirka for å få hjelp. Var det denne erfaringen som ble løftet opp på nasjonalt nivå? Vi gjorde det samme da vi opplevde den kollektive sorg nasjonalt, som når vi opplever den individuelle sorg og krise. Vi søker til kirka. Jeg tror ikke dette hadde skjedd uten erfaringene fra lokalmenighetene.

Vi går nå over til å referere og reflektere over noen av møtene og samlingene vi hadde under visitasen. Men det er selve protokollen med vedlegg som gir det fullstendige bildet av visitasen. Og jeg viser til denne som forpliktende dokument når vi skal gå inn i visitasens etterarbeid.

1. Medarbeidermøte

Det er et godt fellesskap i staben ledet av kirkeverge Møyfrid Skavlan. Vi samtalte om at alle ansatte tar i mot mennesker på kirkas vegne. Det er et privilegium, men og et stort ansvar. Det er viktig at en får støtte og veiledning å stå i en slik spesiell tjeneste. Dette er Fellesrådets ansvar som arbeidsgiver.

2. Menighetsrådet -

Beretningene om menighetsforholdene og om kirkas rammevilkår har vært et svært godt grunnlag for samtalene og møtene vi har hatt disse visitasdagene. Takk til sokneprest Ole Vinther, kirkeverge Møyfrid Skavlan og menighetsrådsleder Per Morten Grande som har hatt hovedansvar for utarbeidelsen av rapportene.

Planene er forankret i menighetsråd og stab.

- Visjonen – hva vi vil:

«Kirken i Snåsa – nærhet i hverdag og høytid» - er en visjonsformulering fra 2006.

- Strategi – hvordan vi gjør det.

Visjon og strategi er grundig gjennomarbeidet:

Først i et menighetsmøte: Hva er vi fornøyd med? Hva drømmer vi om? Deretter i et visjonsutvalg som i et framlegg drøftet saken videre i stab og menighetsråd.

Vi har merket en folkevilje som rådet har lyttet til, og dette er godt kirkelig demokrati.

Gudstjenestelivet i Snåsa var et hovedtema i møtet med menighetsrådet, og særlige de utfordringer vi står overfor i 2012 når ny gudstjenesteordning skal innføres. Her er hovedkriteriene involvering, stedegngjøring og fleksibilitet.

Noen momenter som ble belyst:

- I gudstjenesten
 - Det høytidelige viktig
 - Det folkelige viktig
 - Hva skaper glede?
 - Kirka er vår, Snåsa kirke er det vakreste huset i bygda. Den er felleseie. Å gå til kirke er å komme hjem.
 - Viktig å oppleve et eierskap til kirka gjennom det som skjer i gudstjenestelivet. Gudstjenesten bør ha noen kjennetegn som alle kan føle seg hjemme i.

Dette vil bli viktige tema til drøfting også i det nye menighetsrådet som tiltrer oppgaven på seinhøsten.

- Nattverden
 - Nattverdsakramentet, brød og vin er egentlig natur. Brød og vin blir til kropp. Presten holder det aller helligste som finnes i verden i

mellom sine hender når han/hun står med det innvigde brødet og vinen, Kristi kropp og Kristi blod. Et stort mysterium.

- En utfordring å finne nye liturgiske veier for nattverdsakramentet i gudstjenesten.
- Det er viktig å bekrefte friluftsgudstjenestene, sætermesser og pilegrimsgudstjenestene som ekte gudstjenester. Natur og gudsopplevelse er viktig for folk i Snåsa.

- Trosopplæring

Snåsa er trosopplæringsmenighet.

- Tenkningen omkring trosopplæringen handler om å skape hendelser som blir tradisjonsbærende. 4års-boka er et godt eksempel. Her er det nær 100 % oppslutning. Utdeling av kirkebok til 4 åringer har nå pågått i ca. 40 år. Det og begynte i det små. Så det tar tid å skape gode og bærekraftige tradisjoner. Det er håp for «Lys våken» og «Tårnagentene» også? Når de får tid på seg.
- Trosopplæring er viktig i Snåsa fordi vi ser at vi er på vei til å skape en større kirkebevissthet særlig for familier med barn i menigheten.

- Diakoni

- Diakonien er godt forankret i menigheten med stor dugnadsinnsats og frivillighet hvor en viser omsorg for den enkelte. Det viktig å konsolidere det dere alt har. Strategidokumentet har en god formulering: det høye engasjementet innen diakoni skal vedlikeholdes.

3. Samisk kultursenter (Saemien Sijte)

Vi hadde et meget interessant og lærerikt møte med Samisk kultursenter, som handlet om samisk kultur og livsform.

Det gjør inntrykk å møte viljen til å sidestille de to kulturene i bygda. Vi merket det her, og ikke minst i møtet med kommuneledelsen. En stor utfordring å være 2 folk på samme territorium som respekterer hverandres integritet, kultur og tradisjoner.

Vi fikk presentert den særlige utfordring det er å ta vare på fysiske kulturminner fra samisk kultur, gjenstander og spor i landskapet.

Videre å holde tradisjoner levende, som fortellinger og håndverk.

Vi ble orientert om utfordringen som rovdyrforvaltningen medfører for den sør-samiske kulturen. Jeg er svært urolig over den rovdyrpolitikk som føres, som er en direkte trussel mot den sørsamiske kultur som har reindriften som forutsetning for å kunne opprettholde sin nomadekultur. Tapene av reinsdyr er store pga rovdyrene. Den samme utfordring står også den tradisjonelle bondekultur overfor i bygda med sitt husdyrhold som blir truet av de samme rovdyr.

- **Språket**

Det ble fremholdt hvor viktig det sør-samiske språket er for identitet og selvforståelse. Vi ble presentert for prosjektet «Gielem Nastedh» - «fyr opp under språket».

Nidaros biskop har et særlig kirkelig ansvar for den sør-samiske befolkning fra Saltfjellet i nord til Elgå i sør. Kirka har og en stor utfordring i å bidra til at den sør-samiske befolkning kan få Bibelen oversatt til sitt eget språk, «hjertespråket». Kirka skal bidra til å utvikle et religiøst språk.

4. Ei bygd med omsorg, Møte med helse- og sosialsektoren

I Snåsa finnes et finmasket nettverk for omsorg som vi ble presentert for i møte med helse- og omsorgssektoren. Kirka ser seg som del av

lokalsamfunnets omsorgsarbeid. Diakoniutvalget gjør et meget godt arbeid, som faller inn i denne helhetsforståelsen.

I likhet med andre steder i Trøndelag er en på leting etter en metodikk for stimulering til frivillig innsats blant folk. Dugnadsånden er stor, men en fornemmer også en viss slitasje ved at en del er tilbakeholdne med å melde seg til forpliktende frivillig innstas.

Du blir et rikere menneske av å gi av deg selv til andre. I dette ligger en hemmelighet gjemt, som du først finner ut av gjennom praksis. Dette kan en ikke lese seg til for å finne ut om det er sant eller ikke.

Organisasjonen «Mental helse» var representert. Og den åpenhet de viste, gjorde inntrykk. Jeg anser det som et kvalitetstegn for bygda at synlighet omkring psykiske lidelser er akseptert. Åpenhet er viktig for å kunne leve med psykiske problemer som svært mange sliter med i vårt samfunn.

5. Kirke og skole

- **Pilegrimsvandring**

Vi hadde pilegrimsvandring med elever fra 5.til 7. trinn til Megard og Olavskilden. Dette er en annerledes kirke/skole - kontakt i forbindelse med visitas. Her er opplevelsesdimensjonen aktivert i samarbeidet kirke – skole. Vi er opptatt av å respektere både skolens og kirkens integritet. Hvordan gi innblikk i religiøse tradisjoner i undervisningen uten at det oppfattes som forkynnelse?

Fritaksretten er alltid viktig – også for kirka. Ingen må tvinges til tro.

Det ble en spennende, fin og innholdsrik pilegrimsvandring med Asgeir Jørstad som leder.

Megard er en perle av et kirkested, velstelt og vakkert.

- Lærermøte
- Vi hadde en svært interessant samtale om lærere som **verdiarbeidere**. Et godt begrep som ble introdusert av rektor. Verdiformidling og kunnskapsformidling går hånd i hånd, som er grunnleggende oppgaver for skolen. Elevene skal dannes til «Gangs menneske».

Jeg har tidligere talt varmt for viktigheten av å etablere steder i lokalsamfunnet for samtale og dialog om verdier. Skolen en helt sentral aktør i dette.

- Vi berørte og temaet «respekt for egne og andres grenser». Begrepet «Krenkende atferd» treffer bedre enn «mobbing». For det handler om å ikke respektere den andres integritet. Viktig at skolen er så opptatt av dette i elevenes hverdag. Her gjør de en viktig oppgave på vegne av hele samfunnet. Derfor er lærerne «verdiarbeider» i elevenes hverdag.

6. Framtidsseminar

Framtidsseminaret arrangert av Næringskontoret på Snåsa var utfordrende og annerledes. Det er naturlig for meg å takke for invitasjon til å medvirke med tanker om «å leve det gode liv». Det er stor tro på, og entusiasme for stedet. Dette er viktig i bestrebelsene for skape god livskvalitet i lokalsamfunnet. Det var artig og flott å følge gruppeprosessene som omhandlet følgende tema:

- **Stedsutvikling**
- **Bolyst**
- **Livsglede**
- **Næringsutvikling**

7. Kirkestedet

Snåsa har et unikt kirkested med Snåsa kirke og kirkegård, Vinje prestegård, Soknestuggu og kulturlandskapet omkring. Dette kirkestedet har stor regional verdi i Nidaros bispedømme, men og nasjonal verdi.

Kirkestedet har vært et viktig tema i møter både med kommune, menighetsråd og kirkelige medarbeidere.

Hovedpoeng/konklusjoner fra disse samtalene:

- Kirkestedet er bygdas særmerke, et felleseie
 - Valgt til Snåsas tusenårssted
 - Samarbeid om å videreutvikle kirkestedet, en helhet av prestegården, kirka, kirkegården og Soknestuggu som til sammen utgjør et levende kirke- og kulturmiljø av regional og nasjonal verdi.
 - Stedet må befolkes av levende mennesker og levende kultur. Husene må ikke bli stående tomme.

- Tjenlige kontorlokaler for kirkestab (større grad av samlokalisering) og økt tilgjengelighet for besøkende (universell utforming) må virkeliggjøres innenfor rammene av kirkestedet. Se særlig prestens rapport.
 - Nye kontorløsninger i Nordstuggu (prestegården) må utredes i kontakt med OVF og antikvariske myndigheter. Utvidet kontorløsning i Soknestuggu vurderes ut fra forutsetningene som blir avklart med tanke på prestegården.

- 800års-jubileet for Snåsa kirke i 2020 (også 150års-jubileum)
 - Restaureringsplaner ble drøftet i møtet med kommunen, i forkant forelå en grundig redegjørelse i Fellesrådets rapport. Det er et felles

ansvar for kommune og kirke å ha langsiktige planer som omfatter både behov, midler og framdrift (tidshorisont, økonomi og gjennomføring).

Oppfølging etter visitasen:

- Fellesrådet skisserer et brev som er planmessig:
 - utfordringer og framdrift i restaureringsprosjekter fram mot 2020, prosess i samråd med kommune og antikvariske myndigheter.
 - Jubileumskomiteé

- Skjøtselsplan for kirkegårdsområdet:
 - bl.a. trærne rundt kirka, å kunne se kirka fra bygda, og å gjenopprette sammenhengen mellom prestegården og kirka. Viktige samarbeidsinstanser er: Kommune, fellesråd, OVF.
 - Det trengs midler til å aktivere planprosessene (også plan for ny beplantning), alle vil tjene på at kommunen avsetter penger til dette.

8. Møte med kommunen

Det var et meget konstruktivt og poengtert møte med kommunen v/ ordfører Vigdis Belbo og hennes medarbeidere.

Positivt at kirkevergen er med i kommunens lederforum.

- Kirkelig fellesråds driftsøkonomi og budsjettmessige forhandlingsrutiner mellom kommune og kirke.
 - Vi oppfordrer til regulære drøftingsmøter i budsjettprosessen der kommunen møter kirkelig fellesråd som forhandlingspart.

- Kirkegårdsutvidelse

En må arbeide for å utvide det arealet som en kan få lov til, innenfor de rammer riksantikvaren har satt.

Jeg har tidligere i foredraget redegjort for den spennende samtalen vi hadde også med kommunen om utviklingen av kirkestedet på Snåsa som alle er sterkt engasjert i, og hvor en ble enige om den prosessen en ønsker igangsatt for å utvikle kirkestedet. Her står lokalisering og løsning av kontorlokalene sentralt. Vi må sikre at det er «folk i husan» på kirkestedet.

9. Avslutning

Visitasen i Snåsa har vært innholdsrik, spennende og utfordrende. Her er folk virkelig glad i menigheten og kirka si.

Må Gud velsigne Snåsa-bygda og menigheten.